

ประวัติความเป็นมาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

Asean Economic Community History

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งมีผู้แทนทั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราซัค บิน สุลซัน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี กลาโหมและรัฐมนตรี กระทรวง พัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ ราโมส (รัฐมนตรีต่างประเทศ ฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรี ต่างประเทศไทย) ในเวลาต่อมา ได้มีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิก เมื่อ ๗ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาว พม่า (วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐) และกัมพูชา (เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒) ตามลำดับจากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม ๑๐ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันอาเซียนเป็นกลุ่มเศรษฐกิจภูมิภาคขนาดใหญ่ มีประชากร รวมกันเกือบ ๕๐๐ ล้านคน

อาเซียนต่อก่อตั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่าง ประเทศ

นโยบายการดำเนินงานของอาเซียนจะเป็นผลจากการประชุมหารือในระดับหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือ การประชุมของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดแนวนโยบายในภาพรวม และเป็นโอกาส ที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏ

เป็นเอกสาร ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรือ อนุสัญญา (Convention) ส่วน การประชุม ในระดับ รัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโส จะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะ ด้าน การเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้จัดทำปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขต สันติภาพ เสรีภาพความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality-TAC) ในปี ๒๕๑๕ และ จัดทำ สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon-Free Zone-SEANWFZ) ในปี ๒๕๓๘ รวมทั้ง ได้ริเริ่ม การประชุม อาเซียน ว่าด้วยความ ร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) ซึ่งไทย เป็นเจ้าภาพ จัดการประชุม ระดับรัฐมนตรี ครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๖

ด้านเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area-AFTA) ใน ปี ๒๕๓๕ เพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน เพื่อช่วยส่งเสริมการค้าภายในอาเซียนให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ลด ต้นทุน การผลิตสินค้า และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ กับทั้ง ได้ขยาย ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เพิ่มเติม เพื่อให้ การรวมตัวทางเศรษฐกิจสมบูรณ์แบบและมีทิศทางชัดเจน ด้วยการจัดตั้งเขตลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area-AIA)

ด้านสังคม อาเซียนมีความร่วมมือเฉพาะด้าน เพื่อให้ประชาชนมีความสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และมี การพัฒนา ในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

"ประชาคมอาเซียน" (ASEAN Community) เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิก อาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ "การสร้างประชาคม อาเซียนที่มี จิตความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง" ทั้งนี้ เพื่อสร้าง ประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของ อาเซียนในเวทีระหว่าง ประเทศทุกด้าน โดยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทาง เศรษฐกิจได้สะดวกมากขึ้น และประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมี การเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง กันในอาเซียน ใน ๓ มิติ คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๙ ที่อินโดนีเซีย เมื่อ ๑๖ ต.ค. ๒๕๔๖ ผู้นำประเทศสมาชิก อาเซียน ได้ตกลง กันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย ๓ เสาหลัก คือ

๑. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC)
๒. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Socio-Cultural Pillar)
๓. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (Political and Security Pillar)

คำขวัญของอาเซียน คือ “ One Vision, One Identity, One Community.”

หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม

เดิมกำหนดเป้าหมายที่จะตั้งขึ้นในปี ๒๕๖๓ แต่ต่อมาได้ตกลงกันเลื่อนกำหนดให้เร็วขึ้นเป็นปี ๒๕๕๘ และก้าวสำคัญต่อมาคือ การจัดทำปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่เดือน ธันวาคม ปี ๒๕๕๒ นับเป็นการยกระดับความร่วมมือของอาเซียนเข้าสู่มิติใหม่ในการสร้างประชาคม โดยมี พื้นฐานที่แข็งแกร่งทางกฎหมายและมียุทธศาสตร์รองรับการดำเนินการเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวภายในปี ๒๕๕๘

ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียน รวม ๑๐ ประเทศได้แก่ ไทย พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา บรูไน

สำหรับเสาหลักการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC ภายในปี ๒๕๕๘ เพื่อให้อาเซียน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ อย่างเสรี และ เงินทุนที่เสรีขึ้น ต่อมาในปี ๒๕๕๐ อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียว เพื่อจัดตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เห็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่งประกอบด้วย แผนงาน เศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ พร้อมกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ จนบรรลุ เป้าหมายในปี ๒๕๕๘ รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกันล่วงหน้า

ในอนาคต AEC จะเป็นอาเซียน +๓ โดยจะเพิ่มประเทศ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เข้ามาอยู่ด้วย และ ต่อไปก็จะมี การเจรจา อาเซียน +๖ จะมีประเทศ จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดียต่อไป

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานในกรอบอาเซียนประกอบด้วย

๑.๑. สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) ที่กรุงการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นศูนย์กลาง ในการติดต่อ ระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีเลขาธิการ อาเซียน (Secretary-General of ASEAN) เป็นหัวหน้าสำนักงาน ที่ผ่านมา ผู้แทนจากประเทศไทยดำรง ตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนแล้ว ท่าน คือ ฯพณฯ นายแผน วรรณเมธี ระหว่างปี ๒๕๒๗ – ๒๕๒๙ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ระหว่างปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕

๒. สำนักงานเลขาธิการแห่งชาติ หรือ ASEAN National Secretariat เป็นหน่วยงานระดับกรม ในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน มีหน้าที่ประสานกิจการอาเซียนและติดตาม ผลการดำเนินงานในประเทศนั้น

๓. สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ และ คณะกรรมการผู้แทนถาวร ประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives-CPR) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนระดับเอกอัครราชทูต ที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากประเทศสมาชิก มีภารกิจ ในการ

สนับสนุน การทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียนและ องค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา รวมทั้งประสานงาน กับสำนักเลขาธิการอาเซียน และ สำนักเลขาธิการ อาเซียนแห่งชาติ ตลอดจนดูแล ความร่วมมือของอาเซียน กับหุ้นส่วนภายนอก

ในโลกที่เต็มไปด้วยความท้าทายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศสมาชิก เห็นพ้องต้องกัน ที่จะให้ความสำคัญของการ มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพในการร่วมมือกันปัญหาและความท้าทาย ตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจ ต่อรองให้แก่ประเทศสมาชิกผู้นำอาเซียนได้ ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Ball Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๑๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน โดยใน ด้านการเมืองให้จัดตั้ง "ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน " หรือ ASEAN Political-Security Community (APSC) ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้ง "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน " หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมให้จัดตั้ง "ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน" หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ซึ่งต่อมา ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็น ประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้น กว่าเดิม อีก ๕ ปี คือภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) โดยเล็งเห็นว่าสถานการณ์โลก เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาเซียนจะเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้สามารถคงบทบาทนำในการดำเนินความสัมพันธ์ ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง